

Selecció de recursos d'àmbit local: creant eines per al treball descentralitzat a les biblioteques públiques de la província de Barcelona

GLÒRIA PÉREZ-SALMERÓN
Cap de la Secció de Processos Tècnics
perezsg@diba.es

MAGDA LORENTE MARTÍNEZ
Tècnica de la Unitat de Tecnologies de la Informació
lorentemm@diba.es
Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona
Comte Urgell, 187 - 08036 Barcelona

RESUM

El Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona d'acord amb la seva estratègia de facilitar el treball en xarxa de forma cooperada a les biblioteques públiques de la província de Barcelona, ha desenvolupat una eina per a gestionar la informació web de forma descentralitzada i distribuïda a través d'un gestor de continguts, una plataforma que permet la se-

lecció descentralitzada de recursos electrònics d'àmbit local amb l'objectiu que les biblioteques puguin seleccionar i mantenir aquesta informació directament i poder-la visualitzar tant des del seu propi web com des de l'espai web de la Diputació de Barcelona on es recull la informació de les biblioteques de la Xarxa.

PARAULES CLAU: Biblioteca pública, Treball en xarxa, Selecció, Recursos electrònics, Web, Gestor de continguts.

Introducció

La realitat de la presència a internet de les biblioteques municipals de la província de Barcelona, tot i ser de les més privilegiades a tot l'estat, és molt desigual. L'estudi de Frías i Lorente del 2003 mostra que el 25'22% de les biblioteques de la província tenen plana web. D'aquestes, la majoria són targetes de presentació o disposen només de continguts estàtics, sense la possibilitat de gestionar de forma ràpida i senzilla la informació ni de rebre el *feed-back* dels ciutadans.

Des del Servei de Biblioteques treballem per a oferir eines que permetin a les biblioteques de la província gestionar informació web de forma descentralitzada i distribuïda a través d'un gestor de continguts. L'objectiu que es persegueix és crear plataformes que els permetin mantenir aquesta informació directament i poder-la visualitzar tant des del seu propi web com des de l'espai web de la Diputació de Barcelona on es recull la informació de les biblioteques de la Xarxa.

D'aquesta forma, minimitzem les diferències entre les webs de biblioteques de municipis amb menys recursos i les biblioteques que disposen de recursos per a la gestió del seu propi web, tot afavorint l'equilibri territorial.

El gestor de continguts

Amb la voluntat de desenvolupar eines per a les biblioteques, a principis del 2003 es va iniciar una línia de treball per a la gestió distribuïda i descentralitzada d'informació a través d'un gestor de continguts.

El gestor de continguts és una eina en entorn web que permet, a través de formularis, que les biblioteques actualitzin la informació a internet.

En aquell primer moment es va començar gestionant l'agenda d'activitats de les biblioteques, però ha sigut el 2004 en què aquest gestor ha incorporat aplicacions que podem considerar realment novetats.

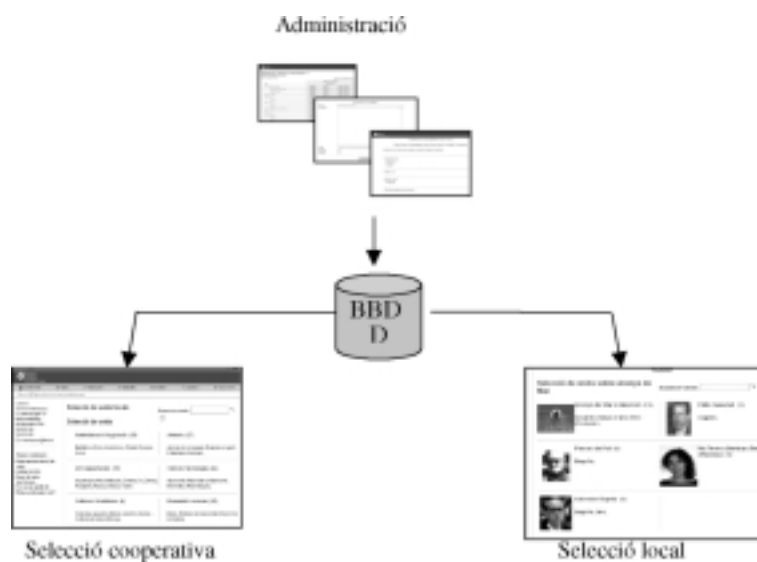
Els avantatges d'aquesta nova eina són:

- *Autonomia* que permet a les biblioteques crear una estructura pròpia per als seus recursos i donar d'alta, modificar o eliminar webs de la seva selecció.
- *Flexibilitat*. Sovint les biblioteques es troben amb necessitats concretes i puntuals que han de satisfer ràpidament, com és el cas de visites escolars o col·lectius específics que necessiten informació de caràcter local. Aquest aplicatiu permet que la biblioteca creï de forma automàtica nous temes i hi pugui relacionar els recursos.
- *Rapidesa*. L'actualització és immediata perquè no necessita d'intermediaris.
- *Facilitat*. L'ús de l'aplicatiu no necessita de coneixements d'HTML.
- *Escalabilitat*. El nombre de categories i sotscategories pot créixer segons les necessitats de les biblioteques.

Un aplicatiu per a dues necessitats diferents

El febrer de 2004 es posa en marxa una nova prestació del gestor de continguts per a la creació de directoris web a dos nivells. D'una banda, l'oferta d'una selecció cooperativa de webs de la que totes les biblioteques i ciutadans de la província poden gaudir. D'altra, la possibilitat de crear directoris web d'àmbit local, més específics, per a cadascuna de les biblioteques de la Xarxa.

En aquesta comunicació documentarem la selecció de webs d'àmbit local, sense perdre de vista que es tracta d'una eina que permet a més el treball cooperatiu.

Aquesta estructura multinivell permet rendibilitzar al màxim l'aplicatiu i aprofitar els avantatges de l'economia d'escala.

En el disseny d'aquesta eina s'han tingut en compte les tres premisses següents:

- *Ser una eina totalment descentralitzada que doni autonomia a les biblioteques.* La descentralització en el manteniment de continguts web és una condició *sine quan non* per poder fer créixer aquesta eina en un entorn de treball en xarxa. Des dels serveis tècnics no és viable mantenir de forma centralitzada tota aquesta informació i no té sentit, amb les possibilitats que donen actualment les TI, crear colls d'ampolla en el procés d'actualització de continguts web.
- *Poder créixer a nivell local segons cada necessitat i realitat.* D'una banda, les categories temàtiques poden variar significativament entre biblioteques segons la seva pròpia realitat local i d'altra, la dinàmica de treball de cada biblioteca també marca diferències entre biblioteques de característiques similars. L'aplicatiu ha de ser prou flexible per a permetre crear categories temàtiques independents entre biblioteques.
- *Poder aprofitar la informació des de l'espai web de la biblioteca.* El tercer element, però no menys important, és la transparència de les dades. No hem d'oblidar que des del Servei de es facilita una eina per a ajudar les biblioteques a créixer i que el fet que les dades estiguin en un servidor web de Diputació per a aprofitar l'economia d'escala: tenir un repositori únic facilitant la gestió de la informació. La consulta de la selecció de webs locals des del web de l'ajuntament o la biblioteca ha de ser transparent a l'usuari, és a dir, el ciutadà ha de poder consultar la selecció de webs locals com si es tractés d'un espai més del web de

la biblioteca. En aquest cas s'ha optat per una solució tècnica molt senzilla: mostrar les planes dels recursos web locals d'acord amb els fulls d'estil en cascada del web de l'ajuntament o la biblioteca, utilitzant les *CSS Cascade Style Sheet*, tècnica que permet generar l'estil de planes de tot un web.

- Donada la recent posada en marxa d'aquest aplicatiu (des de juny de 2004), encara no hi ha biblioteques que utilitzin els CSS per visualitzar les dades locals.
- Per mostrar un exemple pràctic simulem en un cas no real (Ajuntament d'Arenys de Mar) com es poden visualitzar aquestes dades.

En aquest gràfic, es mostren les dades de la selecció de recursos web locals de la biblioteca Pare Fidel Fita d'Arenys de Mar. Quan les dades es consulten des del web de l'Ajuntament, en el moment de fer l'enllaç es referencia la plana web que permet consultar la selecció local de webs i la ubicació del full d'estil en cascada (CSS). El fitxer CSS determina la visualització de la plana (imatges, colors de fons, tipus, tamany i colors de lletra).

Aquesta solució per a accedir a les dades indicant l'estil de visualització és coneguda per totes les biblioteques de la Xarxa, tanmateix només algunes d'elles l'utilitzen per mostrar des del web del seu ajuntament l'agenda d'activitats de la biblioteca amb l'estil propi del web corporatiu.

L'administració de la selecció de recursos web locals

Les biblioteques de la província de Barcelona en conveni amb la Diputació tenen accés restringit a una extranet que els permet gestionar, entre d'altres aplicatius, les dades dels recursos web locals.

Un cop s'han validat en el sistema, tenen l'opció de crear/modificar/esborrar categories temàtiques i recursos web a partir de formularis.

Les categories temàtiques permeten crear l'estructura de categories i subcategories pròpies d'un directori web.

Com hem avançat anteriorment, en el moment de dissenyar l'aplicatiu s'ha tingut present que les biblioteques tenen realitats diferents i que han d'adaptar l'estructura temàtica segons les necessitats d'informació puntuals dels seus usuaris. Per donar resposta a aquesta premissa, les categories poden ser de dos tipus: categories que tenen validesa permanent o bé categories que apareixen amb caràcter temporal en determinats moments de l'any (especials). Les categories especials es guarden durant tot l'any però s'activen/desactiven segons les necessitats de la biblioteca. Per exemple, la Biblioteca Pare Fidel Fita d'Arenys de Mar ofereix per Nadal informació sobre la *festa de Naps i Cols*, tradició pròpia del municipi. Aquesta informació es guarda a l'aplicatiu d'administració durant tot l'any però només s'activa la seva visualització en el període de l'any que determina la biblioteca.

El procés de creació i actualització és ràpid i directe, sense intermediaris i en temps real. En el moment en que una biblioteca crea la primera categoria, automàticament dóna d'alta el seu espai de recursos web locals.

A l'hora d'actualitzar o esborrar recursos el sistema permet identificar-los de dues formes, bé per categories, bé buscant per paraula clau.

A més del títol i l'enllaç del recurs, l'aplicatiu permet entrar per a cada ítem una imatge identificativa, l'idioma o idiomes en els que es troba el document i les categories temàtiques a les que pertany.

La visualització

La selecció de webs locals es dona d'alta de forma automàtica quan la biblioteca crea l'estructura de categories temàtiques. Es visualitza des de la guia de biblioteques de la província, que podeu consultar al web del Servei de Biblioteques (procés automàtic) i des de l'espai web de la biblioteca (opcional).

Dins del directori, els webs es poden consultar a partir del buscador o bé a partir de la navegació per les categories:

En la navegació per categories, per a cada tema, l'aplicatiu permet mostrar tres elements, una descripció de la categoria, les categories que hi depenen i els recursos que es troben sota l'apartat que estem consultant.

Per a la revisió dels enllaços està previst posar en marxa un aplicatiu que s'encarregui de la revisió dels enllaços no operatius i que generi informes per a cadascuna de les biblioteques.

Procés transversal

La creació de l'aplicatiu de gestió dels webs locals ha estat un procés transversal entre els diferents equips de treball del Servei de Biblioteques.

El darrer trimestre del 2003 es va crear una comissió tècnica operativa per a la posada en marxa del projecte formada per personal bibliotecari del Servei. Aquesta comissió tècnica, formada per professionals de les diferents unitats de la Secció de Processos Tècnics, va fer l'anàlisi de necessitats de l'aplicatiu, va concretar el disseny i terminologia de la interfície de consulta i va definir per al nivell de selecció cooperativa, d'una banda, l'abast, profunditat i criteris de selecció dels recursos web i d'una altra, la categorització temàtica i les directrius d'anàlisi i descripció dels recursos web.

El nivell cooperatiu va estar el primer a desenvolupar-se. Des de la Secció es va convidar a professionals de la Xarxa que per la seva expertesa o trajectòria professional podien aportar el seu *know-how* sobre algunes de les temàtiques del directori cooperatiu. Un total de 13 professionals formen part d'aquesta comissió de seleccionadors.

L'aplicatiu per a la gestió dels recursos locals utilitza la mateixa estructura de gestió i interfície que l'aplicatiu del nivell cooperatiu.

Per tal de poder implementar el projecte a nivell local s'han realitzat tres sessions formatives per al personal de les biblioteques. Un total de 290 persones han rebut aquest curs per a conèixer les pautes per a la selecció, els criteris de descripció dels recursos webs locals i l'ús de l'aplicatiu d'administració. Durant aquestes sessions es va presentar la selecció de webs cooperativa al personal de les biblioteques.

Conclusions

Aquest model permet el treball cooperatiu i descentralitzat i aposta per la economia de la informació. És un model exportable a qualsevol xarxa municipal o regional ja que permet el treball a dos nivells. Un nivell global de selecció de recursos que aporta un estalvi dels equips de treball de cadascuna de les biblioteques en la selecció i la difusió de la informació i un altre nivell de treball en local per la selecció i la difusió dels recursos d'interès de un territori concret.

Aquest model és especialment interessant per a xarxes de biblioteques que donen servei en zones on la població està molt dispersa, i on els recursos municipals són limitats. En aquests casos, aprofitar l'economia d'escala i el treball cooperatiu és una necessitat bàsica per a garantir serveis de qualitat i equilibri territorial.

En el cas de la província de Barcelona el gestor de continguts s'ha desenvolupat per a gestionar l'agenda i la selecció de recursos, però la seva aplicació i utilitat és ampliable a molts àmbits. Tants àmbits com a tipus d'informació pot arribar a oferir la biblioteca a través del web (informació dels serveis, fons especialitzats, clubs de lectura virtuals, en són alguns exemples).

Pel Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona, aquestes funcionalitats han estat el punt de partida d'una nova línia estratègica que facilita el treball en xarxa i l'adaptació al món local a través de l'entorn web. En aquesta línia, continuem treballant en la creació d'eines per a la gestió de les subscripcions de revistes i la gestió de dades estadístiques.

La formació del personal de les biblioteques va finalitzar el mes de juny de 2004. Tot i la bona acollida que ha tingut l'aplicatiu entre el personal de les biblioteques que va assistir a les sessions de formació, en el moment de documentar aquesta comunicació encara no disposem de dades suficients que ens permetin valorar quantitativament l'ús d'aquest espai web.

Actualment algunes biblioteques han iniciat aquest espai: Biblioteca Pare Fidel Fita d'Arenys de Mar, la Biblioteca Ca n'Altimira de Cerdanyola del Vallès, Biblioteca La Cooperativa de Malgrat de Mar, la Biblioteca de Moià, la Biblioteca Sant Antoni Maria Claret de Sallent i la Biblioteca Montserrat Roig de Sant Feliu de Llobregat. I altres biblioteques com la Biblioteca Ramon Bosch de Noya de Sant Sadurní d'Anoia o la Biblioteca Manuel de Pedrolo Sant Pere de Ribes estan treballant en aquests espais webs locals.

Bibliografia

- FRÍAS, Empar; LORENTE, Magda. (2003) «La web de la biblioteca com a aparador de la biblioteca física: anàlisi de les webs de les biblioteques públiques catalanes». *BID: biblioteconomia i documentació*. N. 10. http://www2.ub.es/bid/consulta_articulos.php?fichero=10frias2.htm. [Consulta: 04/06/2004].
- LORENTE MARTÍNEZ, Magdalena; PÉREZ-SALMERÓN, Glòria (2002). Servicio de bibliotecas de la Diputación de Barcelona: una oferta de servicios en tecnologías de la información para la biblioteca pública. *I Congreso Nacional de Bibliotecas Públicas (29, 30 i 31 d'octubre de 2002: València)*. http://www.mcu.es/lab/bibliote/travesia_actas/pdf/com_099.pdf. [Consulta: 04/06/2004].
- PÉREZ-SALMERÓN, Glòria; LORENTE MARTÍNEZ, Magda (2002). Bibliotecas públicas digitales orientadas al sector infantil. *III Jornadas Digitales: JBIDI 2002*. <http://www.informatik.uni-trier.de/~ley/db/conf/jbidi/jbidi2002.html>. [Consulta: 02/06/2004].
- PÉREZ-SALMERÓN, Glòria; LORENTE MARTÍNEZ, Magdalena (2003). The Chillas Web site: a tool for enhancing children's search techniques. *Digilib'03: Toward User-centered Approach to Digital Libraries*. <http://www.lib.helsinki.fi/finelib/digilib/pp/perez.ppt>. [Consulta: 4/6/2004].